

N:o 143.

Af Herr A. Andersson från Wermlands län: Om ersättning åt Majoren m. m. D. W. Lilljehöök för hafda kostnader i sammanhang med verkställd undersökning för reglering af sjön Wenerns vattenhöjd.

År 1852 den 7 December anvisade Kongl. Maj:t såsom statsbidrag till kostnaden för en undersökning i fråga om reglering af sjön Wenerns vattenhöjd, till förekommande af de olägenheter, som genom sjöns periodiska stigning tillskyndades strandegarne inom Skaraborgs, Elfsborgs och Wermlands län, ett belopp af 5,000 R:dr B:ko, under vilkor, att hvad derutöfver för ändamålet erfordrades, tillskötes af dem, som för frågans utredande voro intresserade, och år 1853 den 22 Juli förordnades, att undersökningsåtgärderna skulle ställas under tillsyn af en komité, som valdes af strandegarne inom nämnda tre län, hvarjemte till ledande chef för utförandet förordnades Öfversten m. m. N. Ericson.

Ärendets handläggning började under ordförandeskap af f. d. Statsrådet Landshöfdingen i Skaraborgs län Sandströmer, men afstannade vid hans död och öfvertogs år 1861 af Landshöfdingen i Elfsborgs län, Grefve E. Sparre, såsom ordförande i den komité, som då nyvaldes för att med saken taga befattning.

Enligt det af Öfverste Ericson den 1 Juli 1861 afgifna utlåtande, skulle kostnaden för Wenerns utlopp uppgå till 1,686,862 R:dr R:mt, hvartill måste läggas de högst betydliga ersättningar, som, derest sjön skulle sänkas, komme att utgifvas till vattenverksegare vid Göta elf samt till de städer vid Wenern, hvilkas hamnar blefve obrukbara, oafsedt att seglationen på Wenern derigenom försvårades m. m.

Vid sådant förhållande, och då komitén, till vinnande af kännedom om hvilka jordvidder kring Wenerns stränder, som skulle genom utförande

rande af Öfverste Ericsons plan fredas från öfversvämningar, fann nödigt att låta undersöka och uppmäta den mark, som var belägen emellan 14,5 och 18,5 fots höjd öfver öfra slussen vid Brinkebergskulle, så uppdrogo komiterade, under förutsättning att strandegarne skulle samtycka till deltagande i betäckande af den kostnad, som öfverskrede det återstående statsbidragsbeloppet, åt sin ordförande, Grefve E. Sparre, att med Major D. W. Lilljehök göra aftal om uppmätningen, hvilket också skedde genom bref från Grefve Sparre till Major Lilljehök den 3 Januari 1863, i hvilket Grefven tillkännagaf, att strandegarne i de särskilda länen åtagit sig att bekosta hvad utöfver statsanslaget erfordrades.

År 1867 afslutades det vidlyftiga arbetet, och Major Lilljehök aflemnade undersökningshandlingarne jemte sin ersättningsräkning till komitén.

Till gäldande af Lilljehöks räkning, som uppgick till 6,224 R:dr 45 öre, och emot hvilken ingen anmärkning gjordes af komitén, befunnos de till komiténs disposition varande medel ej tillräckliga, hvarföre komitén hos Kongl. Maj:t anhöll, att det bristande måtte af allmänna medel bestridas; men Kongl. Maj:t afslog denna ansökan, emedan uppmätningssuppdraget lemnats Major Lilljehök endast under förutsättning, att strandegarne skulle tillskjuta hvad som behöfdes utöfver statsbidraget. Major Lilljehöks återstående fordran utgjorde 2,674 R:dr 45 öre.

När Major Lilljehök således ej såg någon möjlighet att i godo få sin räkning betald, stämde han komitén till Wenersborgs Rådstufvurätt, hvilken genom utslag af den 27 December 1870 ålade komiténs ledamöter, en för alla och alla för en, att till Lilljehök erlægga det omstämda beloppet jemte ränta och rättegångskostnad.

Emot detta utslag värdjade komiterade till Göta Hofrätt, som genom dom af den 7 Juni 1872 resolverade, att, alldenstund Landshöfdingen Grefve Sparre, såsom de öfrige käre anmärkt, lemnat svaranden Major Lilljehök förordnande att utföra undersökningsarbetet utan afseende derå, att det af komitén för förordnandet fästade vilkor, att strandegarne i Skaraborgs och Elfsborgs län åtogo sig att deltaga i kostnaden för undersökningarne, icke blifvit uppfyllt, ty vid det möte Grefve Sparre höll med strandegarne i Skaraborgs län den 11 November 1862 inför Konungens Befallningshafvande, nekade en del af dessa att göra ett dylikt åtagande, samt Grefve Sparre således måste anses derigenom ådragit sig personlig ansvarighet för gäldandet af Major Lilljehöks arvode för den åt honom anförtrodda förrättning; fördenskull och emedan någon anmärkning mot Major Lilljehöks redogörelse för förrättningen eller mot hans arvodes-

räkning icke förekommit, då komitén vid sammanträde i Stockholm den 8 Mars 1867 förehaft redogörelsen och räkningen till granskning, utan komitén i stället begagnat sig af sagda redogörelse sålunda, att komitén lagt de af densamma vunna upplysningar till grund för sitt beslut att låta frågan om reglering af Wenerns vattenhöjd förfalla samt komitén derjemte dels i sin egen till Kongl. Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen afgifna redogörelse-räkning öfver inkomsterna och utgifterna för de i följd af förslaget om vattenregleringen vidtagna åtgärder upptagit det af svaranden fordrade arvode, såsom till honom af komitén guldet i särskilda poster, den 13 Maj 1863, den 12 Augusti och den 26 September 1864 samt den 3 Februari 1867, dels ock hos Kongl. Maj:t framställt underdånig anhållan om statsbidrag till betäckande af den del utaf svarandens arvode, hvartill det redan erhållna bidraget icke kunde förslå; ty, enär komitén så väl härigenom som genom den afbetalning svaranden, efter hvad ostridigt vore, i April 1867 verkligen bekommit å sin fordran, måste anses hafva godkänt svarandens arbete och hans räkning å godtgörelsen därför; alltså pröfvade Kongl. Hofrätten rättvist fastställa Rådstufvurättens utslag, så vidt Landshöfdingen Grefve Sparre ålagts att till svaranden betala fordrade 2,674 R:dr 45 öre med stadgad ränta derå m. m.

I denna dom sökte Landshöfdingen Grefve Sparre ändring hos Högsta Domstolen, som genom dom af den 24 April 1873 *frånkände Major Lilljehök all vidare ersättning än han redan uppburit*, på grund af det af Grefve Sparre *nu först* anmärkta förhållande, att Lilljehök underlåtit upprätta och sina undersökningshandlingar bifoga en approximativ beräkning, efter ett af Öfverste Ericson afgifvet förslag å kostnaden för indämning och torrläggning medelst pumpning af de största och bästa jordområdena vid Wenerns stränder, hvilken underlåtenhet, af Grefve Sparre uppgifven såsom en *väsentlig* brist i Lilljehöks arbete, gaf Högsta Domstolen anledning till den åsigt, som uttalade sig i domen, eller att Lilljehök ej styrkt, att det arbete han verkligen uträttat vore mera värdt än den godtgörelse han redan uppburit.

Nu förhåller det sig emellertid så, att i de af Major Lilljehök aflemnade fullständiga undersökningsprotokoll och berättelser öfver de uppmätta markerna meddelades äfven uppgift på vidderna af de större och bättre marker, som kunde ifrågakomma att med vallar indämmas, äfvensom på vallarnes längd och höjdförhållanden; men då det visat sig, att genom vallanläggningarne blott en mindre del af mark

kunde fredas, än hvad som kunde ske genom *vattenhöjdens reglering*, hvars utförande och deraf följande jordvinning *var den verkliga fråga som skulle utredas*, samt att vallanläggningar vid Wenerns stränder *icke höllo stånd*, så afgaf Major Lilljehöök utlåtande härom till komitén samt afstyrkte vallanläggningarne, så framt de icke skulle göras på ett ovanligt och mycket kostsamt sätt; hvarefter komitén icke påyrkade någon approximativ beräkning, hvilken "*väsentliga del*" af major Lilljehööks uppdrag kunnat, om Grefve Sparre satt en sådan i fråga när Lilljehöök aflemnade sina undersökningshandlingar, fullgöras på *några dagar* enligt hvad bifogade intyg af Landtbruksingeniören G. Westin utvisar och hvari många ingenjörer skola instämma.

Major Lilljehöök sökte senast att på administrativ väg, nemligen att hos Kongl. Maj:t genom dess Civil-departement af gunst och nåd vinna ersättning för den förlust, som Högsta Domstolens oväntade dom tillskyndade honom; men naturligtvis kunde Kongl. Maj:t ej ändra hvad som genom Dess Högsta Domstol var beslutadt.

Undertecknad vågar anse, att representationen här har ett lämpligt tillfälle att göra rättvisa åt en ingenjör, som nedlagt mycket och afgörande arbete för utredande af den för en stor del af fosterlandet viktiga frågan om reglering af sjön Wenerns vattenstånd. Denna fråga har genom honom slutligen blifvit fullt utredd, och samtliga handlingarne äro för framtida upplysningar såsom en statens egendom förvarade i Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsens arkiv. Major Lilljehöök har visat och två underdomstolar hafva bekräftat, att de utgifter, han i och för förrättningen haft, varit fullt verificerade, hvilket icke heller hans motpart kunnat eller velat jäfva; och den invändning, på grund hvaraf han slutligen gått miste om skälig ersättning — ej för sin *möda*, ty för den har han fått *intet* utom rättegångsbesvär, kostnader och bekymmer, utan för hvad han länge sedan i förskott utbetalt till sina medarbetare — om den också för den högre juridiken kan vara afgörande, är dock i verkligheten för obetydlig för att icke *summum jus* dervid lag blifvit *summa injuria*.

Det är detta resultat jag önskar, att Riksdagen måtte ändra till hufvudsaklig del, då jag nu föreslår,

att Riksdagen ville åt Major Lilljehöök bevilja ersättning för hans hos meranämnda komité hafda kapitalfordran, två tusen sex hundra sjutiofyra Riksdaler 45

öre, hvarigenom hans direkta förlust komme att inskränkas till rättegångskostnader och förlorad ränta.

Om remiss till vederbörligt Utskott af denna min motion med tillhörande handlingar anhålles.

Stockholm den 27 Januari 1874.

And. Andersson,
från Wermland.

N:o 144.

Af Herr Johan Jönsson; Om förändrad lydelse af 9 § i Kongl. Kungörelsen den 30 December 1863 angående nämndemans rätt till ersättning för extra förrättningar m. m.

Enligt Kongl. Kungörelsen den 30 December 1863 äro nämndemän berättigade till ersättning för extra förrättningar, såsom syner och besigtningar å boställen med flera ärenden, och utgår denna ersättning enligt gällande resereglemente.

För ersättningens utbekommande är nämndeman hänvisad att, försedd med intyg om förrättningen och dess ändamål, vända sig till Konungens Befallningshafvande på det sätt, att han till denna myndighet *ingifver* sin räkning, hvarefter, och sedan denna blifvit granskad, Konungens Befallningshafvande eger att det godkända beloppet förskottsvis utbetala.

Af hvad nu blifvit påpekadt framgår, att nämndemännen icke ega rättighet att direkte till Konungens Befallningshafvande insända sina kostnadsräkningar utan måste, såsom orden lyda, der »ingifva» dem. Detta kan i allmänhet icke gerna ske på annat sätt än genom ombud, som nämndemannen måste förskaffa sig i residensstaden för handlingarnes